

ห้องสมุดวิทยาลัยนครเพชรบุรี
จังหวัดเพชรบุรี

มงคล ๓๘ ประกาศ

อนุสรณ์

พ่อคง เข้มมืต

๓ เมษายน ๒๕๑๓

พ่อกง เชื่อมชีวิต

ชาติ พ.ศ. 2443

มรณะ พ.ศ. 2515

รวมอายุ 72 ปี

ประวัติ

พ่อคง เชื่อมจิต เกิด พ.ศ. 2443 ที่หมู่บ้านดอนทราย อำเภอ
เขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตรนายแวน และนางสอน เชื่อมจิต
มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน คือ

1. นายอยู่ เชื่อมจิต
2. นายคง เชื่อมจิต
3. นายอินทร์ เชื่อมจิต

การสมรส ได้ทำการสมรสกับนางสาวเที่ยง อยู่ยง มีบุตรธิดา 3 คน คือ

1. นายณรงค์ เชื่อมจิต
2. นายเกา เชื่อมจิต
3. นางสี เต็มศักดิ์

การประกอบอาชีพ เป็นชาวนาโดยกำเนิด จนถึงปี 2497 ได้ร่วมกับ
กับลูก ๆ ตั้งโรงสีข้าวที่ตำบลทับคาง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
เป็นแห่งแรก และหยุดการทำนาเพื่อดำเนินการโรงสีโดยเฉพาะ พ.ศ.
2513 ได้เป็นกำลังสำคัญสนับสนุนส่งเสริมให้ลูก ๆ ตั้งบ่มน้ำมันที่ตำบล
หนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ให้ชื่อว่าบ่มบางเค็มบริการ
งานพิเศษ พ่อคง ได้รับการแต่งตั้งจากราชการให้เป็นหมอ-
ประจำตำบลดอนทราย เพราะเป็นผู้มีความรู้ทางหมอแผนโบราณ พ่อคง
ได้ทำหน้าที่นี้เป็นเวลาหลายปี จนชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า หมอคง

๖

บั้นปลายแห่งชีวิต ตามปกติ พ่อคง เป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์
และไม่เคยเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลเลย จนถึงต้นปี 2514 จึงเริ่มป่วย
เป็นโรคหลอดลม และต่อมามีโรคแทรกเกี่ยวกับปอด พ่อคงป่วยหนัก
วันที่ 10 ตุลาคม 2515 ลูกๆได้นำส่งโรงพยาบาล แต่อาการไม่ดีขึ้น
มีแต่ทรุด จนถึงวันที่ 19 ตุลาคม 2515 ลูกๆจึงได้นำกลับมาบ้านพัก
และเย็นวันนั้นก็ถึงแก่กรรม ซึ่งยังความโศกเศร้าให้แก่ ภรรยา ลูกหลาน
และญาติพี่น้องเป็นอย่างยิ่ง และลูกได้จัดงานฌาปนกิจในวันที่ 7 เมษายน
2517 ณ เมรุวัดคอนทราย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พ่อคง ชาตะ พ.ศ. 2443 มรณะ 2515 รวมอายุ 72 ปี

มงคล

มงคล หมายถึงเหตุแห่งความเจริญ ความก้าวหน้า มงคลทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมุ่งสร้างคนให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ ทางกายวาจาใจ ให้เกิดสุข แก่ผู้ปฏิบัติ และสังคม เป็นทางป้องกันความเสื่อมหรือทางช่วย มงคลเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เห็นว่า มงคลเป็นเรื่องปฏิบัติทางดีไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากการอ้อนวอน จากอภินิหาร

ในครั้งก่อนพุทธกาล มีผู้เคลือบแคลงและเข้าใจเรื่องมงคลไปในรูปต่างๆ เมื่อพระพุทธเจ้าปรากฏแล้วได้มีผู้ทูลถาม พระองค์จึงได้ตรัสเรื่องมงคล ซึ่งเป็นทางปฏิบัติมี 38 ประการ คือ

1. ไม่คบคนพาล
2. การคบบัณฑิต
3. การบูชาคนที่ควรบูชา
4. อยู่ในประเทศอันสมควร
5. ความเป็นผู้ทำความดีมาก่อน
6. การตั้งตนไว้ชอบ
7. ความเป็นผู้สัจับมาก
8. มีศिल्ป
9. มีวินัยดี
10. วาจาเป็นสุภาษิต
11. บำรุงบิดามารดา
12. สงเคราะห์บุตร
13. สงเคราะห์ภรรยา
14. การงานไม่อากุส
15. บำเพ็ญทาน
16. ประพฤติธรรม
17. สงเคราะห์ญาติ
18. ทำงานที่ไม่มีโทษ
19. งดเว้นบาป
20. ระมัดระวังในการดื่มหน้าเมา

21. ไม่ประมาท	30. สันทนาธรรมตามกาล
22. การเคารพ	31. บำเพ็ญตบะ
23. การอ่อนน้อมถ่อมตน	32. ประพฤติพรหมจรรย์
24. มีความสันโดษ	33. เห็นอริยสัจ
25. มีความกตัญญู	34. การทำนิพพานให้แจ้ง
26. พังธรรมตามกาลอันควร	35. จิตไม่หวั่นไหว
27. อุดหนุน	36. จิตไม่โศก
28. ว่าง่ายสอนง่าย	37. จิตไม่กำหนัด
29. พบปะสมณะ	38. จิตเกษม

การปฏิบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นมงคล

มงคลที่ 1

อเสวนา จ พาลานํ — การไม่คบคนพาล เป็นมงคลสูงสุด

พระพุทธเจ้าตรัสว่า การไม่คบคนพาล เป็นมงคลสูงสุด คือ เป็นมงคลอย่างยิ่ง โดยนัยตรงกันข้าม การคบคนพาล ไม่เป็นมงคลอย่างยิ่ง

คำว่า พาล แปลว่า ผู้ตัดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หมายความว่า ทำลายความสุขความเจริญทั้งฝ่ายตนและผู้อื่น ยึดถือเอาแต่สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ทำความพินาศให้เกิดขึ้นแก่ตนและคนอื่น เพราะใจไม่ยึดธรรมเป็นหลัก นี่เป็นลักษณะของคนพาล

เพราะคนพาลมีลักษณะทำลายประโยชน์และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์
อย่างนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การไม่คบคนพาล เป็นมงคลสูงสุด ดังนี้

มงคลที่ 2

ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา — การคบบัณฑิต เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **บัณฑิต** แปลว่า ผู้ประกอบกิจที่เป็นประโยชน์ด้วยปัญญา

คำว่า **ปัญญา** หมายถึง ปรีชาที่รอบรู้ในเหตุผล รู้จักความเจริญ
และความเสื่อม รู้จักอุบายที่จะทำตนและผู้ที่อยู่ในโอวาทของตนให้พ้นจาก
ความเสื่อม และให้ถึงความเจริญได้ ผู้ที่ประกอบด้วยปัญญาเช่นนี้เรียกว่า
บัณฑิต

การคบ หมายถึง การไปมาหาสู่ ทำความสนิทสนมด้วยความ
เป็นมิตร ใต้ตามอรรถธรรม และประพฤติตามโอวาท

การคบบัณฑิต เป็นเหตุให้ได้รับความสุขความเจริญ คือ ทำตน
ให้มีความรู้ความสามารถรักษามรยาทให้คงาม ทำใจให้สงบ ระวังระวัง
พ้นอุปสรรคต่างๆได้ ได้รับแต่ความสวัสดิ เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้า
จึงตรัสว่า การคบบัณฑิต เป็นมงคลสูงสุดดังนี้

มงคลที่ 3

ปุชฺชา จ ปุชฺชนียานํ — การบูชาผู้ควรบูชา เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **บูชา** หมายถึง ให้ด้วยความนับถือ ไถ่แก่ให้บังจยัส
และดอกไม้ เป็นต้น และหมายถึงการทำสักการะ เคารพนบนอบ และ
กราบไหว้ ตลอดจนปฏิบัติตามคำสั่งสอน

คำว่า **ผู้ทวรวบุชา** หมายถึงผู้ที่เจริญกว่าโดยคุณสมบัติ ในฝ่าย
บรรพชิต อุบาสก อารยณ์เป็นผู้ทวรวบุชาของศิษย์ ผู้แก่อาวุโสเป็นผู้
ทวรวบุชาของผู้อ่อนอาวุโส บรรพชิตทั้งหมดเป็นผู้ทวรวบุชาของพวกเขา
คฤหัสถ์ ในฝ่ายคฤหัสถ์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทวรวบุชาของประชาราษฎร์
บิดามารดาเป็นผู้ทวรวบุชาของบุตรธิดา พี่เป็นผู้ทวรวบุชาของน้อง สามี
และพ่อผัวแม่ผัวเป็นผู้ทวรวบุชาของกุลสตรี

โดยกำหนดบุคคลอย่างสูงสุด ผู้ที่ทวรวบุชา หมายถึงพระพุทธเจ้า
พระปัจเจกพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั่วไป -

ที่ว่า **เป็นมงคล** เพราะการบูชาท่านเหล่านั้น เป็นเหตุให้ได้รับความ
ความสุขและเจริญด้วยอายุ วรรณะ เป็นต้น ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า
การบูชาผู้ที่ทวรวบุชา เป็นมงคลสูงสุด ดังนี้

มงคลที่ 4

ปฏิรูปเทศวาโส จ — การอยู่ในปฏิรูปเทศ เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **ปฏิรูปเทศ** แปลว่า ประเทศที่สมควร หรือ ประเทศ
ที่เหมาะสม หมายถึง ดินเหมาะสม คือ เหมาะแก่งานที่จะทำ และมี
คนก็อยู่มาก

ในมงคลที่ป็นิทานอธิบายไว้หลายนัย เป็นต้นว่า ดินที่คนอยู่
อาศัย เช่น กวม นิคม นคร และชนบท เป็นต้น ชื่อว่าประเทศ
ประเทศที่เหมาะสมชื่อว่า ปฏิรูปเทศ

ประเทศที่มีภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ประเทศที่มีการ
บำเพ็ญกุศล เช่น ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นต้น และ
ประเทศที่รุ่งเรืองด้วยศีลธรรม ชื่อว่า ปฏิรูปเทศ

การอยู่ในภพภูมิประเทศ เป็นเหตุให้สมาคมกับคนดี และอบรมตน
 ให้มีความรู้ดี มีความประพฤติชอบ เป็นโอกาสให้ได้ประกอบความดีงาม
 จึงเป็นทางแห่งความสุขและความเจริญก้าวหน้า ฉะนั้นพระบรมศาสดา
 จึงตรัสว่า การอยู่ในภพภูมิประเทศ เป็นมงคลสูงสุดทั้งนี้

มงคลที่ 5

ปุพฺพเพ จ กตปุณฺญตา — ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้แล้ว
 ในปางก่อน เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **บุญ** ได้แก่กุศลกรรมเครื่องชำระสันดานให้บริสุทธิ์ หมายถึง
 ความประพฤติชอบทางกายวาจาและใจ เช่น การให้ทาน การรักษาศีล
 และการเจริญภาวนา เป็นต้น กล่าวสั้น ๆ เพื่อให้จำง่าย บุญคือ ความดี
 นั่นเอง

คำว่า **ปางก่อน** หมายถึงชาติก่อน คือชาติที่ล่วงไปแล้ว และ
 หมายถึงชาตินี้ ในส่วนล่วงไปแล้ว

ที่ว่า **เป็นมงคลสูงสุด** เพราะเป็นเหตุให้ได้สิ่งที่ปรารถนา คือ
 มนุษยสมบัติ สวรรคสมบัติ และนิพพานสมบัติ

ความว่า เมื่อก่อนทำความดี เมื่อนี้ได้ความสุข

เป็นเครื่องเตือนใจให้นึกได้ว่า เมื่อนี้ทำความดี เมื่อนี้หน้าจะมี

ความสุข

มงคลที่ 6

อตตสมมาปณิธิ จ — การตั้งตนไว้ชอบ เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **ตน** ได้แก่อัตภาพร่างกายพร้อมทั้งจิตใจ คือร่างกายทั้งส่วนที่มีวิญญาณ

อีกนัยหนึ่ง สภาพที่เสวยความสุขความทุกข์ คือรับสุขรับทุกข์ได้ ชื่อว่า **ตน** กล่าวให้เข้าใจง่าย **ตน**คือ ตัวเรานั่นเอง

ตัวเรามี 2 อย่างคือ กาย วาจา ใจ กาย กับ ใจ นี้แหละคือตัวเรา ฉะนั้นคำว่า **ตน** จึงหมายถึงกายและใจ

การตั้งตนไว้ชอบ หมายถึงทำตนให้มีศีล คือมีกายวาจาให้เรียบร้อย ทำตนให้มีศรัทธา คือเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อในสิ่งที่มีเหตุมีผล และทำตนให้มีจาคะ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ตระหนี่ เมื่อทำได้อย่างนี้ ชื่อว่า **ตั้งตนไว้ชอบ** จะมีแต่ความสุขความเจริญ ปราศจากภัยอันตรายทุกอย่าง ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุดดังนี้

มงคลที่ 7

พาหุสจจลยจ — ความเป็นพหุสูต เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **พหุสูต** แปลว่า ผู้สัจมาก ผู้เรียบร้อยมาก ผู้ไต่ยินไต่ฟังมาก คือเป็นผู้คงแก่เรียนนั่นเอง

คำว่า **ความเป็นพหุสูต** คือความเป็นผู้คงแก่เรียน หมายถึงความเป็นผู้ศึกษามาก ไต่ยินไต่ฟังมาก ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความรู้ และความฉลาด สามารถรู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

คำว่า **เป็นมงคล** เพราะเป็นเหตุให้งามสง่าในชุมชน ได้รับอริยผล มีความสรวลเสริญเป็นต้น และเป็นเหตุให้ละความชั่ว ประพฤติความดี และทำให้คนบริสุทธ์ได้ เพราะเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ความเป็น พुरुสุก เป็นมงคลสูงสุดทั้งนี้

มงคลที่ 8

ศิลปปถจ

—

ศิลปะ เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **ศิลปะ** มีความหมายหลายอย่าง เช่นหมายถึง การฝีมือ ฝีมือทางการช่าง การแสดงออกมาให้ปรากฏได้อย่างสวยงาม น่าดูน่าชม และให้เกิดความซาบซึ้งตื้นลึกสัมผัสเตือนใจ ตลอดจนความชำนาญชำนาญใน การต่าง ๆ พุคสนั้ ๆ เพื่อให้เข้าใจง่าย ศิลปะคือ มีฝีมืออย่างยอดเยี่ยม

ศิลปะ เกิดจากการพยายามใช้ความคิด และมือ ของมนุษย์ผู้มี อหัยาศัยรักความดีและความงาม เพื่อสร้างความสุขชื่นและความพอใจ ให้แก่โลก

ศิลปะ เป็นเหตุให้ได้รับความสรวลเสริญ และตั้งตัวไว้ในปัจจุบัน คือ ได้ทรัพย์ ยศ ไมตรี เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคล สูงสุดทั้งนี้

มงคลที่ 9

วินโย จ สุกสิจโโต — วินัยที่ศึกษาดีแล้ว เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **วินัย** แปลว่า สิ่งที่น่าไปดี การแนะนำ เครื่องกำจัดความชั่ว หมายถึง ระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับต่าง ๆ

มี 2 อย่างคือ วินัยของบรรพชิต 1 วินัยของคฤหัสถ์ 1

วิญญ์ของบรรพชิตได้แก่ การไม่ต้องอาบัติ 7 กอง คือ ปาราชิก สังฆกนิเสส นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต

วิญญ์ของคฤหัสถ์ได้แก่ การเว้นจากอกุศลกรรม 10 ประการ คือ ฉ่ำส่ำคว่ำ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ พุศส่อเสียด พุศคำหยาบ พุศเพ้อเจ้อ โสภอยยากไถ้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา และเห็นผิดจาก คลตองธรรม

คำว่า **ที่ศึกษาแล้ว** หมายถึง สัรวมทน ไม่ต้องโทษเครื่อง เกร้าหมอง คือ ไม่ประพฤติผิดวินัยและตำรงตนให้ตั้งอยู่ในคุณ คือ มรรยาท

คำว่า **เป็นมงคลสูงสุด** เพราะเป็นเหตุให้ได้รับประโยชน์เกื้อกูล และความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

มงคลที่ 10

สุภาสิตา จ ยา วาจา - วาจาเป็นสุภาสิต เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า วาจา ได้แก่ คำที่เปล่งออกไป คำที่กล่าวออกไป คำที่ เจริจกัน หมายถึงคำพูดนั่นเอง

คำว่า **เป็นสุภาสิต** ได้แก่ เป็นคำที่กล่าวดี คือ ประกอบด้วยองค์ 5 ประการคือ กล่าวถูกต้องกาลเทศะ 1 กล่าวจริง 1 กล่าวอ่อนหวาน 1 กล่าวมีประโยชน์ 1 กล่าวด้วยจิตมีเมตตา 1 คำพูดที่ประกอบด้วยองค์ 5 นี้ เรียกว่าเป็นสุภาสิต

คำว่า **เป็นมงคลสูงสุด** เพราะเป็นเหตุให้ได้รับความเกษมสำราญ เกียรติ ความรัก ความเชื่อถือ และความเคารพ ทั้งในปัจจุบันและ อนาคต

มงคลที่ 11

มารดาปิตุอุปถัมภ์ — การบำรุงมารดาบิดา เป็นมงคลสูงสุด

มารดาบิดาเป็นผู้มีพระคุณต่อบุตรธิดาอย่างยิ่ง เพราะท่านเป็น **พระพรหม** ของบุตรธิดา คือมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อบุตรธิดา เป็น **บุรพเทพ** ของบุตรธิดา คือ คอยพิทักษ์รักษาบุตรธิดาก่อนคนอื่น เป็น **บูรพาจารย์** ของบุตรธิดา คือ อบรมสั่งสอนบุตรธิดาก่อนครูอาจารย์อื่น ๆ ฉะนั้น บุตรธิดาจึงต้องบำรุงท่านด้วยสถาน 5 คือ

1. เลี้ยงดูท่านให้ได้รับความสุข
2. ช่วยทำกิจการงานของท่าน
3. ดำรงวงศ์ตระกูลของท่าน
4. ทำคนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก
5. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ผู้บำรุงมารดาบิดาด้วยสถาน 5 อย่างนี้ ย่อมได้รับยกย่องสรรเสริญจากคนทุกชั้น แม้ได้รับภัยอันตรายก็ปลอดภัย เช่น ถูกอาวุธที่อาบยาพิษก็ไม่ตาย ตกไปอยู่ในหมู่คนที่คุร้ายก็พ้นมาได้ แม้ถูกคุมขังถูกจองจำก็พ้นได้ เพราะเหตุนี้แหละ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การบำรุงมารดาบิดาเป็นมงคลสูงสุด ดังนี้

มงคลที่ 12

ปุตตสงคโห — การสงเคราะห์บุตร เป็นมงคลสูงสุด

บุตรมี 3 ประเภท คือ อภิชาตบุตร อนุชาตบุตร และอวชาตบุตร

อภิชาติบุตร ได้แก่บุตรที่ต่ำกว่าบิดามารดา เช่น บิดามารดาเป็น คนไม่มีศีล แต่บุตรเป็นคนมีศีล บิดามารดาต้มเหล้าเล่นการพนัน บุตร ไม่ต้มเหล้าไม่เล่นการพนัน

อนุชาติบุตร ได้แก่บุตรที่ทำตามบิดามารดา เช่น บิดามารดาเป็น คนมีศีล บุตรก็มีศีล บิดามารดาประพฤติตนอย่างใด บุตรก็ประพฤติ ตามอย่างนั้น

อวชาติบุตร ได้แก่บุตรที่ต่ำกว่าบิดามารดา เช่น บิดามารดามีศีล แต่บุตรไม่มีศีล บิดามารดาทำความดี บุตรไม่ทำตาม

การสงเคราะห์ หมายถึงการช่วยเหลือนด้วยวิธี 5 อย่าง คือ

1. ห้ามบุตรทำชั่ว
2. ให้บุตรทำความดี
3. ให้บุตรได้ศึกษาหาความรู้
4. หาสามีหรือภรรยาที่สมควรให้
5. มอบทรัพย์สมบัติให้ ในเวลาที่สมควร

การสงเคราะห์บุตรด้วยวิธี 5 อย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุให้ครอบครัว มีแต่ความสุขความเจริญ ตระกูลมั่นคงเป็นปึกแผ่น เพราะเหตุนี้แหละ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การสงเคราะห์บุตร เป็นมงคลสูงสุดทั้งนี้

มงคลที่ 13

ทาสงคโห - การสงเคราะห์ภรรยา เป็นมงคลสูงสุด

ภรรยามี 7 ประเภท คือ

1. วธกาภริยา ภรรยาตั้งเพศฉมาต คือ คิดทำลายล้างสามีตลอดเวลา
2. โจรีภริยา ภรรยาตั้งใจ คือคอยลักและยกยอกทรัพย์สินของสามี เอาไปเที่ยวเตร่บ้าง เล่นการพนันบ้าง
3. อัยยาภริยา ภรรยาตั้งนาย คือข่มขู่สามีให้อยู่ในอำนาจเหมือนนายกับบ่าว
4. มาตาภริยา ภรรยาตั้งมารดา คือรักสามีตั้งมารการักบุตร ไม่ทำความเดือดร้อนรำคาญ
5. ภาคินีภริยา ภรรยาตั้งน้องสาว คือรักเคารพนับถือสามีเหมือนพี่ชาย ไม่กล่าวคำล่วงเกินสามี
6. สขีภริยา ภรรยาตั้งสหาย คือเป็นเพื่อนจับเพื่อนตายร่วมสุขร่วมทุกข์กับสามี ไม่คิดหน่ายหนีแม้ในยามสามีตกยาก
7. ทาสีภริยา ภรรยาตั้งทาสี คือมีความรักเคารพยำเกรงสามี ไม่แสดงกิริยาว่าจาล่วงเกินสามี

ภรรยาประเภท 1-2-3 ท่านว่าไม่สมควรสงเคราะห์ เพราะไม่ใช่ภรรยาที่ดี ควรสงเคราะห์ภรรยาประเภท 4-5-6-7 ด้วยวิธีสงเคราะห์ 5 อย่าง คือ

1. ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา
2. ไม่ดูหมิ่น
3. ไม่นอกใจ
4. มอบความเป็นใหญ่ในบ้านเรือนให้

5. ให้เครื่องแต่งตัว

การสงเคราะห์ภรรยา เป็นเหตุให้ครอบครัวได้รับความสุขและมีความเจริญก้าวหน้า ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุด

มงคลที่ 14

อนาคูลา จ กมมนตา - การงานไม่อาकुล เป็นมงคลสูงสุด

การงาน หมายถึง หน้าที่, ชูระ, กิจการที่ต้องทำ, เรื่องที่ต้องทำตามหน้าที่ ไม่อาकुล คือ ไม่วุ่นวาย, ไม่สับสน, ไม่ยุ่งเหยิง

การงานไม่อาकुล ได้แก่การงานที่ทำเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่คั่งค้าง ไม่ทอดทิ้ง รีบเร่งทำติดต่อกันไปด้วยความเพียรและความรอบคอบ การงานเช่นนี้เป็นเหตุให้ได้รับความสุขและความเจริญ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุด

มงคลที่ 15

ทานถจ - **การให้** เป็นคตลสูงสุด

ทาน แปลว่า การให้ หมายถึงการให้บั้นสิ่งของของตนที่ควรให้แก่คนที่ควรให้ เป็นการเฉลี่ยความสุขแก่ผู้อื่น แสดงให้เห็นน้ำใจอันดีงาม คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี ไม่เป็นคนคับแคบเห็นแก่ตัว

การให้ มี 3 ชนิด คือ 1. อนุเคราะห์ 2. สงเคราะห์ 3. บุชาคุณ

อนุเคราะห์ ได้แก่การให้ที่คิดช่วยเหลือ คือให้แก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าเรา เช่น ผู้มีอาหารไม่พอรับประทาน มีเครื่องนุ่งห่มไม่พอใช้สอย ให้เพื่อให้เขามีความสุขสบายขึ้น

สงเคราะห์ ได้แก่การให้ความช่วยเหลือหรือ คือ ให้แก่ผู้ที่มีฐานะเสมอกับเรา แม้จะไม่ให้เขาก็ไม่เดือดร้อน แต่เห็นว่าเขาเป็นญาติพี่น้องบ้าง เป็นเพื่อนฝูงบ้าง เป็นเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงบ้าง ให้เพื่อแสดงน้ำใจแด่ผู้อื่นและนับถือในเขา

บูชาคุณ ได้แก่การให้ด้วยระลึกถึงบุญคุณของท่าน คือ ให้แก่ผู้ใหญ่ที่มีอายุฐานะและคุณความดีสูงกว่า เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีคุณงามความดีทั่วไป ตลอดจนพระสงฆ์สามเณร ท่านเหล่านั้น ไม่จำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากเรา หากแต่เราระลึกถึงพระคุณของท่านที่มีต่อเรา และมีส่วนร่วม คือ ประเทศชาติ จึงให้เพื่อบูชา

การให้อีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า **ให้อภัย** คือให้ความไม่มีเวรไม่มีภัย ทำตัวของเราไม่ให้มีภัยแก่ใคร ๆ แม้เขาจะล่วงเกินก้าวร้าว ก็ระงับความโกรธได้ การให้อภัยเป็นการให้ชั้นสูง ผู้ที่จะให้อภัยได้ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง

การให้ ทุกอย่างตามที่กล่าวมานี้ เป็นเหตุให้คนรักใคร่เคารพนับถือ และเป็นเหตุให้ได้รับความสุขโสมนัส ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุด

มงคลที่ 16

ธมฺมจริยา จ - การประพฤติธรรม เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **ธรรม** แปลตามศัพท์ว่า สภาพที่ทรงไว้ คือ ทรงสัตว์ไว้มิให้ตกต่ำ หรือรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว โดยใจความก็คือ

ความดี ความชอบ ความถูกต้อง และความสมควร ซึ่งหมายถึงคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนานั้นเอง

คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา มีมาก แต่ในที่นี้ ประสงค์เอาคุณศลกรรมบถ 10 ซึ่งแยกเป็น กายสุจริต ความประพฤติชอบทางกาย 3 คือ

1. ไม่ฆ่าสัตว์ 2. ไม่ลักทรัพย์ 3. ไม่ประพฤตินิโคตนา

วจีสุจริต ความประพฤติชอบทางวาจา 3 คือ 1. ไม่พูดเท็จ 2. ไม่พูดส่อเสียด 3. ไม่พูดคำหยาบ 4. ไม่พูดเพ้อเจ้อ

มโนสุจริต ความประพฤติชอบทางใจ 3 คือ 1. ไม่โลภอยากได้ของเขา 2. ไม่พยาบาทปองร้ายเขา 3. เห็นชอบตามคลองธรรม คือ เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ธรรมคือคุณศลกรรมบถนี้ เป็นเหตุให้ปลอดภัย เป็นเหตุให้หมดทุกข์ และเป็นทางแห่งความสุขความเจริญ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคลสูงสุดดังนี้

มงคลที่ 17

ญาติกานนจ สงคโห - การสงเคราะห์ญาติ เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า ญาติ แปลว่า พี่น้องที่ยังนับรู้กันได้ หมายถึงคนที่สืบเชื้อสายวงศ์วานกันทั้งฝ่ายมารดาและฝ่ายบิดา แม้คนที่ไม่ได้สืบเชื้อสายวงศ์วานเดียวกันแต่มีความรักใคร่คุ้นเคยสนิทสนมกัน ก็นับว่าเป็นญาติกันได้

คำว่า สงเคราะห์ แปลว่า ช่วยเหลือ อุดหนุน การสงเคราะห์ญาติท่านจำแนกออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. การสงเคราะห์ด้วยอามิส ได้แก่ข้าว น้ำ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค และให้ทุนไปตั้งตัว ตลอดจนช่วยทำธุระการงาน ของญาติให้สำเร็จตามความปรารถนา

2. สงเคราะห์ด้วยธรรม ได้แก่ชักชวนญาติให้เว้นชั่ว ให้ทำแต่ ความดี เช่นให้เว้นการดื่มสุรา และเว้นการพนัน เป็นต้น ชักจูงให้ เป็นคนขยันทำงานที่สุจริตไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ตลอดจนช่วยเหลือ ให้ได้ศึกษาเล่าเรียน

การสงเคราะห์ญาติเช่นนี้เป็นการแสดงอหิชาศรัทธาอันดีงาม เป็น เหตุให้หมู่ญาติมีความรักใคร่เคารพนับถือ ทำให้เกิดความอบอุ่น และ ปราศจากศัตรู ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเป็นมงคลสูงสุด

มงคลที่ 18

อนวัชชานิ กมฺมานิ - กรรมที่ไม่มีโทษ เป็นมงคลสูงสุด

คำว่า **กรรม** หมายถึง การกระทำ

คำว่า **ไม่มีโทษ** ได้แก่ไม่ผิด คือไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม

คำว่า **กรรมที่ไม่มีโทษ** ในที่นี้หมายถึงการกระทำความดี

4 อย่าง คือ

1. การรักษาอุโบสถศีล (ศีล 8) ในวัน 8 คำ 15 คำ

2. การชวนช่วยช่วยเหลือในการกุศลของผู้อื่น คือเมื่อเห็น ผู้อื่นทำความดี ก็ยินดีช่วยเหลือด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลัง ปัญญา ช่วยตามกำลังความสามารถและด้วยความเต็มใจ ไม่ใจทำนิง คูกาย หรือริษยาในความดีของผู้อื่น